

Træk af Gjesings historie (15)

Holger Willadsen

Én af de vigtigste kilder til kendskab om det gamle Bryndum sogns historie er Holger Willadsens bog fra 1946: "Bryndum. Vester Nebel. En Skildring af Udviklingen i Sognene fra Udskiftningens Tid og op til vore dage."

Jeg har haft samtaler med Holger Willadsens søn Olav Willadsen, og det er mit håb, at dette efterhånden fører til artikler om forskellige emner omkring lokalområdet og dets menneskers fortid. Som en indledning bringes her - med Olav Willadsens tilladelse - en gammel beretning om Kjersing hede.

Poul Højbak

Holger Willadsen skriver:

Kjersing Hede

Kjersing By havde dengang kun to Gaarde, som laa nede ved den sydlige Del af Marken ved Engen. Et Engdrag dannede Skel mellem Kjersing og Kvaglund, og Nord derfor strakte sig den store Kjersing Hede, der i fordums Tid gik saa mange Myter og Sagn om. Disse store Hedearealer havde i gamle Dage været opdyrket – det var der endnu ved Aarhundredskiftet Spor af – men Svenskernes tre Invasioner lagde disse Egne øde og fattige. Ogsaa den sorte Død hærgede disse Egne.

I de følgende 200 Aar laa de før saa frodige Egne hen som øde Hede-strækninger, og der, hvor der lige før Krigens Udbrud var bygget en moderne Flyveplads, fandtes en af de vildsomme Strækninger i Vestjylland.

Smuglere og andre Skarnsfolk

Forbindelsesvejen fra Varde By til Strandby Kro gik over Kjersing Hede. Denne Hedevej blev ikke alene benyttet af Postdiligencen, men ogsaa af førende Kræmmere, talrige Smuglere og andre Skarnsfolk, som paa denne øde Vej drev

mørkets Gerninger. Fra denne Hedevej ned til Engen var der en Slugt, som var tilgroet med Lyngris, Pors og Bævreasp, og i det mest tætbevoksede laa der i Napoleonstiden et Smuglerhus, som var Smuglernes faste Opholdssted. De Varde-Købmænd optraadte som Hælere ved Opkøb af stjaalne Varer og Smuglergods, som blev ilandsat ved Rørkjær. Her kunde Smugleriet foregaa i Læ af Esbjerg Klev, for de Hjertering Toldere.

Fra Smuglerhuset gik en Gangsti over den sumpede Mose, og for at forcere den – særlig om Natten – skulde man være meget stedkendt, da man skulle hoppe fra Sten til Sten.

Troldtøi og Nøkker

I Kanten af Flyvepladsen laa i sin Tid en Jordhytte, som i mange Aar brugtes til Faarefold; der boede en gammel Kone, som i mange Maader spillede en stor Rolle som Forbindelsesled mellem de Varde Købmænd og Smuglerne. Ingen kunde som denne gamle Kone berette om alskens uhyggeligt Troldtøi og Nøkkers Færd. Hun skabte en vis Skræk paa Egnen, og de mange uhyggelige Ligskarer, som var Smuglernes Form for Udøvelsen af deres lovløse Færd, der van-

drede frem i mørke og stormfulde Nætter, skabte en uhyggelig Mystik.

Man mente, at Kjersing Hede var Hjemsted for Troldtøj og meget andet. Derfor nærrede Sognets Folk og de gode Folk i Jerne Sogn en vis Rædsel for at passere denne Hedevej eller Kjersing Kirkevej ved Nattetide. Denne gamle Hedevej med 24 Hjulspor gik i fordums Dage over den nyanlagte Flyveplads.

Ræven

Paa de store Hedearealer laa der tre store Flodstier eller Damme; der rørte sig om Sommeren et umaadeligt rigt Fugleliv, det var mest Hjejler, Viber og den lille Ryle, men ogsaa Storsporven slog sig ned, især ved den Tid Revlingerne var modne, de var en Lækkerbidsken for denne. Vildænderne havde ogsaa et yndet Tilflugtssted i disse Damme, og selv Vildgæssene og Vildsvanerne kunde i Træktiden slaa sig ned for en kort Tid.

Om Sommeren stod de nøjsomme Hedefaar paa det sparsomme Græs, og man skulde tro, at Ræven ville æde Lammene, men det var ikke Tilfældet. Disse Ræve havde den fremragende Egenskab, at de aldrig tog noget Lam. Dette er i

nøje Overensstemmelse med de vise gamle Ord: "Ræv bider aldrig Lam paa sin egen Mark".

Kjersing Hede har sin meget interessante Historie, og selv om Heden ved Vintertid kan være dystert, ændres det, naar Sommeren kommer med sine lange lyse Dage. Den vide Udsigt, Fuglenes Fløjt og Sang og Lyngens Purpurtæppe ved Efteraarstide er en Skønhed, særlig paa Dage, hvor Solen er varm og livgivende.

Kjersing Havn

Paa anden Maade kan Kjersing ogsaa være interessant, naar de gamle Kjersingbønder samledes i Vennelag med Punche i Kæmpekrus og spøjte og fortalte om, at Kjersing skulde have en Havn, og naar de havde set Bunden af Krusene tilstrækkelig mange Gange, bestemte de, at de vilde bygge en Galease, som skulde sejle til Hamborg efter Brændevin.

I Dag er Havnen en Kendsgerning, men paa ingen Maade, som de havde tænkt sig. Nu er det skønne væk fra denne Plads, Lyngens smukke Purpurtæppe er forlængst forsvundet. Fuglenes Fløjt og Sang er forstummet, og kun Resterne er tilbage af en krigshærget og rømmet Flyveplads, hvis Dysterhed taler sit manende Sprog.

Dalgas

I Kjersing er Heden forlængst forsvundet, for her fejrede det Arbejde, Oberst Dalgas satte i Gang under Mottoet: "Hvad udad tabtes, skal indad vindes" sine største Triumfer. Og dette Motto: "Hvor Ploven ej kan gaa, og Leen ej kan slaa, der bør et Træ at staa", blev heller ikke gjort til Skamme i Kjersing. Der blev plantet en Del Smaaplantning, Hegns- og Læbæltter, og ved Gaardene blev der plantet Læ for Have og Bygninger.

En Del af disse Plantninger maatte desværre opryddes ved Anlæg af Flyvepladsen.

Kjersingboerne og Fanø

I Kjersing har Befolkningen udelukkende ernæret sig ved landbrug og Salg af Tørv, Lyng og Klyne, der solgtes til Fanø; for disse Varer købte Kjersingboerne Parter i Fanøskibene, og der var i mange Aar en betydelig Forbindelse mellem Kjersing og Fanø, især Sønderho.

Holger Willadsen **Holger Willadsen skriver:**

Kjersing Hede

Kjersing By havde dengang kun to Gaarde, som laa nede ved den sydlige Del af Marken ved Engen. Et Engdrag dannede Skel mellem Kjersing og Kvaglund, og Nord derfor strakte sig den store Kjersing Hede, der i fordums Tid gik saa mange Myter og Sagn om. Disse store Hedearealer havde i gamle Dage været opdyrket – det var der endnu ved Aarhundredskiftet Spor af – men Svenskernes tre Invasioner lagde disse Egne øde og fattige. Ogsaa den sorte Død hærgede disse Egne.

I de følgende 200 Aar laa de før saa frodige Egne hen som øde Hede-strækninger, og der, hvor der lige før Krigens Udbrud var bygget en moderne Flyveplads, fandtes en af de vildsomme Strækninger i Vestjylland.

Smuglere og andre Skarnsfolk

Forbindelsesvejen fra Varde By til Strandby Kro gik over Kjersing Hede. Denne Hedevej blev ikke alene benyttet af Postdiligencen, men ogsaa af førende Kræmmere, talrige Smuglere og andre Skarnsfolk, som paa denne øde Vej drev mørkets Gerninger. Fra denne Hedevej ned til Engen var der en Slut, som var tilgroet med

Lyngris, Pors og Bævreasp, og i det mest tætbevoksede laa der i Napoleonstiden et Smuglerhus, som var Smuglernes faste Opholdssted. De Varde-Købmænd optraadte som Hælere ved Opkøb af stjaalne Varer og Smuglergods, som blev ildsat ved Rørkjær. Her kunde Smugleriet foregaa i Læ af Esbjerg Klev, for de Hjertering Toldere.

Fra Smuglerhuset gik en Gangsti over den sumpede Mose, og for at forcere den – særlig om Natten – skulde man være meget stedkendt, da man skulle hoppe fra Sten til Sten.

Troldtøi og Nøkker

I Kanten af Flyvepladsen laa i sin Tid en Jordhytte, som i mange Aar brugtes til Faarefold; der boede en gammel Kone, som i mange Maader spillede en stor Rolle som Forbindelsesled mellem de Varde Købmænd og Smuglerne. Ingen kunde som denne gamle Kone berette om alskens uhyggeligt Troldtøi og Nøkkers Færd. Hun skabte en vis Skræk paa Egnen, og de mange uhyggelige Ligskarer, som var Smuglernes Form for Udøvelsen af deres lovløse Færd, der vandrede frem i mørke og stormfulde Nætter, skabte en uhyggelig Mystik.

Man mente, at Kjersing Hede var Hjemsted for Troldtøj og meget andet. Derfor nærrede Sognets Folk og de gode Folk i Jerne Sogn en vis Rædsel for at passere denne Hedevej eller Kjersing Kirkevej ved Nattetide. Denne gamle Hedevej med 24 Hjulspor gik i fordums Dage over den nyanlagte Flyveplads.

Ræven

Paa de store Hedearealer laa der tre store Flodstier eller Damme; der rørte sig om Sommeren et umaadeligt rigt Fugleliv, det var mest Hjejler, Viber og den lille Ryle, men ogsaa Storsporven slog

sig ned, især ved den Tid Revlingerne var modne, de var en Lækkerbidsken for denne. Vildænderne havde ogsaa et yndet Tilflugtssted i disse Damme, og selv Vildgæssene og Vildsvanerne kunde i Træktiden slaa sig ned for en kort Tid.

Om Sommeren stod de nøjsomme Hedefaar paa det sparsomme Græs, og man skulde tro, at Ræven ville æde Lammene, men det var ikke Tilfældet. Disse Ræve havde den fremragende Egenskab, at de aldrig tog noget Lam. Dette er i nøje Overensstemmelse med de vise gamle Ord: "Ræv bider aldrig Lam paa sin egen Mark".

Kjersing Hede har sin meget interessante Historie, og selv om Heden ved Vintertid kan være dystert, ændres det, naar Sommeren kommer med sine lange lyse Dage. Den vide Udsigt, Fuglenes Fløjt og Sang og Lyngens Purpurtæppe ved Efteraarstide er en Skønhed, særlig paa Dage, hvor Solen er varm og livgivende.

Kjersing Havn

Paa anden Maade kan Kjersing ogsaa være interessant, naar de gamle Kjersingbønder samledes i Vennelag med Punche i Kæmpekrukker og spøjte og fortalte om, at Kjersing skulde have en Havn, og naar de havde set Bunden af Kruksene tilstrækkelig mange Gange, bestemte de, at de vilde bygge en Galease, som skulde sejle til Hamborg efter Brændevin.

I Dag er Havnen en Kendsgerning, men paa ingen Maade, som de havde tænkt sig. Nu er det skønne væk fra denne Plads, Lyngens smukke Purpurtæppe er forlængst forsvundet. Fuglenes Fløjt og Sang er forstummet, og kun Resterne er tilbage af en krigshærget og rømmet Flyveplads, hvis Dysterhed taler sit manende Sprog.

Dalgas

I Kjersing er Heden forlængst forsvundet, for her fejrede det Arbejde, Oberst Dalgas satte i Gang under Mottoet: "Hvad udad tabtes, skal indad vindes" sine største Triumfer. Og dette Motto: "Hvor Ploven ej kan gaa, og Leen ej kan slaa, der bør et Træ at staa", blev heller ikke gjort til Skamme i Kjersing. Der blev plantet en Del Smaaplantning, Hegns- og Læbælter, og ved Gaardene blev der plantet Læ for Have og Bygninger.

En Del af disse Plantninger maatte desværre opryddes ved Anlæg af Flyvepladsen.

Kjersingboerne og Fanø

I Kjersing har Befolkningen udelukkende ernæret sig ved landbrug og Salg af Tørv, Lyng og Klyne, der solgtes til Fanø; for disse Varer købte Kjersingboerne Parter i Fanøskibene, og der var i mange Aar en betydelig Forbindelse mellem Kjersing og Fanø, især Sønderho.

Holger Willadsen **Holger Willadsen skriver:**

Kjersing Hede

Kjersing By havde dengang kun to Gaarde, som laa nede ved den sydlige Del af Marken ved Engen. Et Engdrag dannede Skel mellem Kjersing og Kvaglund, og Nord derfor strakte sig den store Kjersing Hede, der i fordums Tid gik saa mange Myter og Sagn om. Disse store Hedearealer havde i gamle Dage været opdyrket – det var der endnu ved Aarhundredskiftet Spor af – men Svenskernes tre Invasioner lagde disse Egne øde og fattige. Ogsaa den sorte Død hærgede disse Egne.

I de følgende 200 Aar laa de før saa frodige Egne hen som øde Hede-strækninger, og der, hvor der lige før Krigens Udbrud var bygget en moderne Flyveplads, fand-

tes en af de vildsomme Strækninger i Vestjylland.

Smuglere og andre Skarnsfolk

Forbindelsesvejen fra Varde By til Strandby Kro gik over Kjersing Hede. Denne Hedevej blev ikke alene benyttet af Postdiligncen, men ogsaa af førende Kræmmere, talrige Smuglere og andre Skarnsfolk, som paa denne øde Vej drev mørkets Gerninger. Fra denne Hedevej ned til Engen var der en Slugt, som var tilgroet med Lyngris, Pors og Bævreasp, og i det mest tætbevoksede laa der i Napoleonstiden et Smuglerhus, som var Smuglernes faste Opholdssted. De Varde-Købmænd optraadte som Hælere ved Opkøb af stjaalne Varer og Smuglergods, som blev ilandsat ved Rørkjær. Her kunde Smugleriet foregaa i Læ af Esbjerg Klev, for de Hjerting Toldere.

Fra Smuglerhuset gik en Gangsti over den sumpede Mose, og for at forcere den – særlig om Natten – skulde man være meget stedkendt, da man skulde hoppe fra Sten til Sten.

Troldtøi og Nøkker

I Kanten af Flyvepladsen laa i sin Tid en Jordhytte, som i mange Aar brugtes til Faarefold; der boede en gammel Kone, som i mange Maader spillede en stor Rolle som Forbindelsesled mellem de Varde Købmænd og Smuglerne. Ingen kunde som denne gamle Kone berette om alskens uhyggeligt Troldtøi og Nøkkers Færd. Hun skabte en vis Skræk paa Egnen, og de mange uhyggelige Ligskarer, som var Smuglernes Form for Udøvelsen af deres lovløse Færd, der vandrede frem i mørke og stormfulde Nætter, skabte en uhyggelig Mystik.

Man mente, at Kjersing Hede var Hjemsted for Troldtøj og meget andet. Derfor nærrede Sognets Folk

og de gode Folk i Jerne Sogn en vis Rædsel for at passere denne Hedevej eller Kjersing Kirkevej ved Nattetide. Denne gamle Hedevej med 24 Hjulspor gik i fordums Dage over den nyanlagte Flyveplads.

Ræven

Paa de store Hedearealer laa der tre store Flodstier eller Damme; der rørte sig om Sommeren et umaadeligt rigt Fugleliv, det var mest Hjejler, Viber og den lille Ryle, men ogsaa Storsporven slog sig ned, især ved den Tid Revlingerne var modne, de var en Lækkerbidsken for denne. Vildænderne havde ogsaa et yndet Tilflugtssted i disse Damme, og selv Vildgæssene og Vildsvanerne kunde i Træktiden slaa sig ned for en kort Tid.

Om Sommeren stod de nøjsomme Hedefaar paa det sparsomme Græs, og man skulde tro, at Ræven ville æde Lammene, men det var ikke Tilfældet. Disse Ræve havde den fremragende Egenskab, at de aldrig tog noget Lam. Dette er i nøje Overensstemmelse med de vise gamle Ord: "Ræv bider aldrig Lam paa sin egen Mark".

Kjersing Hede har sin meget interessante Historie, og selv om Heden ved Vintertid kan være dystert, ændres det, naar Sommeren kommer med sine lange lyse Dage. Den vide Udsigt, Fuglenes Fløjt og Sang og Lyngens Purpurtæppe ved Efteraarstide er en Skønhed, særlig paa Dage, hvor Solen er varm og livgivende.

Kjersing Havn

Paa anden Maade kan Kjersing ogsaa være interessant, naar de gamle Kjersingbønder samledes i Vennelag med Punche i Kæmpekrudd og spøjte og fortalte om, at Kjersing skulde have en Havn, og naar de havde set Bunden af Kruddene tilstrækkelig mange Gange, bestemte de, at de vilde bygge en

Galease, som skulde sejle til Hamborg efter Brændevin.

I Dag er Havnen en Kendsgerning, men paa ingen Maade, som de havde tænkt sig. Nu er det skønne væk fra denne Plads, Lyngens smukke Purpurtæppe er forlængst forsvundet. Fuglenes Fløjt og Sang er forstummet, og kun Resterne er tilbage af en krigshærget og rømmet Flyveplads, hvis Dysterhed taler sit manende Sprog.

Dalgas

I Kjersing er Heden forlængst forsvundet, for her fejrede det Arbejde, Oberst Dalgas satte i Gang under Mottoet: "Hvad udad tabtes, skal indad vindes" sine største Triumfer. Og dette Motto: "Hvor Ploven ej kan gaa, og Leen ej kan slaa, der bør et Træ at staa", blev heller ikke gjort til Skamme i Kjersing. Der blev plantet en Del Smaaplantning, Hegns- og Læbælder, og ved Gaardene blev der plantet Læ for Have og Bygninger.

En Del af disse Plantninger maatte desværre opryddes ved Anlæg af Flyvepladsen.

Kjersingboerne og Fanø

I Kjersing har Befolkningen udelukkende ernæret sig ved landbrug og Salg af Tørv, Lyng og Klyne, der solgtes til Fanø; for disse Varer købte Kjersingboerne Parter i Fanøskibene, og der var i mange Aar en betydelig Forbindelse mellem Kjersing og Fanø, især Sønderho.

Holger Willadsen

Serien

"Træk af Gjesings historie"

fortsætter.

Eventuelle bidrag

eller henvendelser

til

Poul Højbak

Ulvevej 62, 1. th.

Tlf. 7515 8945

E-mail:

poulhojbak@mail.tele.dk